

Vammaisneuvoston lausunto

Hyvinvointikertomus ja -suunnitelmasta 2022-2025 ja ikäkausittaiset hyte-suunnitelmat

Terveydenhuoltolain § 12 mukaan ' Kunnan on seurattava asukkaittensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin.' Suunnitelmassa olevasta viittauksesta huolimatta, Hyvinvointiraportointi ja -suunnitelmat näyttävät unohtavan vammaisten henkilöiden ryhmän suunnitelmista kokonaan. Sama koskee myös muita lueteltuja suunnitelmia.

Vammaisia ja pitkäaikaissairaita henkilöitä (jatkossa vammaiset) on n.15 % espoolaisista eli n. 45.000 kuntalaista. Heidä on kaikissa ikäryhmissä ja siksi heidät tulee huomioida myös kaikissa ikäryhmäsuunnitelmissa. Yleisesti asetettujen tavoitteiden tulee toteutua myös vammaisten ja pitkäaikaissairaiden kohdalla.

Vammaisuus on moninaista ja näyttäytyy yksilön tai eri vammairyhmien erilaisina tarpeina. Tilanteet ovat riippuvaisia myös ulkoisista tekijöistä, kuten asumisen ja ympäristön esteettömyydestä tai palvelujen saavutettavuudessa ja riittävydestä. Tutkimukset ja kyselyt eivät useinkaan tavoita tai tunnista vammaisia henkilöitä ja vammaisten elämäntilanne jää havaitsematta. On kuitenkin selvää, että usein vammaisten elämäntilanne poikkeaa perusväestöön verrattuna. Monen vammaisen elämää leimaa esimerkiksi yksinäisyys, jaksaminen, taloudelliset haasteet, työttömyys, ulkopuolisuus, suoranainen syrjintä tai esteettömyystarpeet.

Koska vammaisuus on monella tapaa haasteellinen huomioitava, tulee vammaisten osallisuutta, niihin tähtääviä toimenpiteitä ja toimenpiteiden seuranta selkeästi parantaa. Vammaisneuvosto esittää siksi seuraavia toimia:

- Vammaisten osalta tulee määritellä selkeät hyvinvointitavoitteet ja seurantamittarit kaikkiin ikäkausisuunnitelmiin. Seurannan tulee olla systemaattista ja vammaisneuvoston tulee saada tietoa edistymisestä vuosittain.
- Kaikkien toimenpiteiden osalta tulee tehdä ihmisiin kohdistuvien vaikutuksien arviointi, jotta vammaisuus ei aiheuta eriarvoisuutta.

- Vammaisneuvostolla tulee olla edustus Hyvinvoiva Espoo kehittämissuunnitelmassa.
- Vammaisneuvostolla tulee olla edustus Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnassa, koska vammaiset ovat yksi syrjityimmistä ryhmistä.
- Vammaisia henkilöitä tulee kutsua myös poikkihallinnollisiin asiantuntijaryhmiin.
- Alueellisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyön kehittäminen edellyttää vammaisten laaja-alaista osallisuutta.
- Kumppanuusfoorumiin on otettava laajemmin mukaan vammaisyhdistyksiä.
- Hyte ry:n tehtäviin on sisällytettävä vammaisiin kohdistuvaa toimintaa.
- Järjestöyhteistyön kehittäjät -työryhmään tulee ottaa myös vammaisyhdistysten edustus.

Nostot ikäkausuunnitelmiin

Jotta lainmukainen kaikkien väestöryhmien huomioiminen näkyisi Espoon hyvinvointisuunnitelmassakin, tulee kaikki väestöryhmät huomioida, sisältäen myös vammaiset.

Lapset ja nuoret

Vammaisten lasten ja nuorten tulee voida elää tavallista ja monipuolista elämää. Jokaisella tulee olla mahdollisuus käydä koulua ja harrastaa.

On tärkeää huomioida perheiden hyvinvointi ja jaksaminen. Vammaisuus vaikuttaa aina koko perheeseen, oli kyse sitten vammaisista lapsista tai vammaisista vanhemmista. Myös perheen vammattomat lapset tarvitsee erityistä tukea.

Työikäiset

Osa vammaisista henkilöistä on vammautunut nuorena, osa myöhemmin. Osa on ollut vammaisia jo syntyessään. Vammaisuus on siten moninainen ja elämänpitäinen tila vammautumisen ajankohdasta riippumatta. On tärkeää, että myös vammautuneena voi elää täysipainoisesti ja aktiivisesti monipuolista, tavallista elämää – osallistua, perustaa perhe, opiskella, tehdä työtä, yrittää tai tehdä sitä mikä tuntuu henkilölle tärkeältä. Mahdollisuudet edellyttävät tarpeiden huomiointia ja esteiden poistamista. Usein esteiden poistaminen hyödyttää myös muita väestöryhmiä.

Ikäihmiset

Vammautuminen tai vammaisuus ei ole este elää täyttä elämää myös ikääntyneenä, kun tarvittavat tukitoimet ja kuntoutus on asianmukaisesti hoidettu. Myös ikääntymisen vuoksi hoivaa tarvitsevien vammaisten tulee saada hyvinvointia ja mielenvirkistystä elämäänsä.

Vammaisneuvosto pitää erittäin tärkeänä, että Hyvinvointisuunnitelmien toteutuksessa huomioidaan yhdenvertaisuus, esteettömyys ja saavutettavuus. Suunnitelmien sisältämissä teoissa ja niiden seurannassa tulee huomioida laajasti asukkaiden erilaiset taustat ja elämäntilanteet.

Vammaisneuvosto on mielellään auttamassa ja tukemassa laajalla asiantuntemuksellaan tässä vaikeassa tehtävässä.

Espoossa 7.2.2022

Vammaisneuvoston puolesta

Pirkko Kuusela
Vammaisneuvoston puheenjohtaja

Sirkku Kiviniitty
Vammaisneuvoston sihteeri

Jakelu: Lautakunnat
Kaupunginhallitus
Valtuusto

Tiedoksi: Vammaisneuvosto